

„Za každým velkým
mužem hledejte ženu!“

Suzanne
LULINGOVÁ

**MÁ
LÉTA U**

Diora

Vzpomínky šéfky Diorovy kanceláře z let
největšího rozkvětu slavné značky

Mladá fronta

MLADÁ FRONTA

Má léta u Diora
Suzanne Lulingová

To imagine
I all have her
marvelous dignity

151

151

Suzanne
LULINGOVÁ

**MÁ
LÉTA U**

Diora

Duch jedné epochy

PŘEDMLUVA: HUBERT DE GIVENCHY

Z francouzštiny přeložila Jana Chartier

© le cherche midi, 2016

Translation © Jana Chartier, 2017

Cover © drawing by Joe Eula/Melisa Gosnell

ISBN 978-80-204-4697-8 (pdf)

Předmluva

Pár řádků věnovaných Suzanne Lulingové.

Měl jsem to potěšení Suzanne znát, poznat její nadšení a radost ze života, její šarm a šik. Nikdy na to nezapomenu.

Její vysoká postava, oslnivý úsměv... radost z toho, když jsme spolu tančili – byly to pro mě vzácné chvíle.

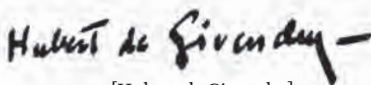
Často zvala hosty do svého úchvatného bytu na nábřeží Malaquais. Ve vřelé a elegantní atmosféře se tam setkávala celá Paříž: zákaznice, přátelé i novináři.

Její image po boku pana Diora byla zcela pozoruhodná.

Byla salonem Dior.

Na ty dnes už tak vzdálené doby mám nádherné vzpomínky. Suzanne byla jejich součástí.

Má milá Suzanne, ještě jednou za všechno děkuji.

[Hubert de Givenchy]

Úvod

Nic nepředurčovalo Suzanne k tomu, že prožije tak neuvěřitelný život.

Její silná osobnost a veselá povaha sice napovídaly, že její existence bude šťastná a naplněná, kdo ale mohl tušit, že se stane jednou z neopominutelných osobností módního světa a důležitou postavou pařížské smetánky padesátých a šedesátých let? To samé platí pro Christiana Diora. Kdo by řekl, že syn obchodníků s hnojivy se stane jedním z největších módních návrhářů, jehož parfémů se budou prodávat po celém světě?

Suzanne a Christiana spojovalo dětství, které společně strávili v Granville, a nerozlučná parta kamarádů, s nimiž zažili spoustu zábavy. Svá mladá léta prožili naplno v onom kouzelném mezičase dvacátých let, v rytmu místních slavností a granvillského karnevalu. Nejdůležitější ale byla zvláštní chemie, která mezi nimi fungovala, ovzduší důvěrnosti a důvěry. Pevné pouto, které vydrželo po celý život a které částečně vysvětluje jejich úspěch.

Já tu dobu neprožila, protože jsem o dvacet sedm let mladší než má sestřenice. Přesto jsme si se Suzanne byly celý život blízké. Znáám ji odjakživa – byla u toho, když jsem přišla na svět. Naši otcové byli bratři. Můj, Guy Lemoine,

žil v Paříži. Její, Marcel Lemoine, nikdy neopustil rodné hnízdo v Granville.

Suzannin život se změnil po roce 1929, kdy Granville postihly důsledky krachu na burze. Můj otec, který byl jejím kmotrem, tehdy sestřenici nabídl, že ji vezme k nám do Paříže, podrží nad ní ochrannou ruku a pomůže jí odstartovat profesní kariéru. Shodou okolností nabídla Suzanne o pár let později to samé mně. Otec využil svých známostí a Suzanne začala pracovat pro Radio-Cité, kde vymýšlela úspěšné reklamní slogany. Tu dobu a svět reklamy měla moc ráda. Myslela si, že našla své místo v životě, jenže přišla válka a znovu zamíchala osudy.

Suzanne o sobě nikdy příliš nemluvila. Byla velmi aktivní, žila přítomným okamžikem. Válečná léta prolétne ve svých zápiscích jen velmi rychle. Zmiňuje pouze události, které se týkaly jejích přátel, a to, že Christian Dior prožil válku daleko od Paříže.

Ještě před válkou se provdala za Maurice Lulinga. Nastěhovali se do čísla 9 na nábreží Malaquais, do soukromého činžovního domu v centru Paříže patřícího rodině Lulingových. Tehdy Suzanne ještě zdaleka netušila, jakou roli sehraje tento byt v jejím dalším pracovním životě a večírcích pařížské smetánky. Stále byla velmi činorodá, během okupace vedla butik své známé, modistky. Byla pevně přesvědčená, že se po osvobození vrátí k reklamě, která jí chyběla. A to by se také bývalo stalo, kdyby ji Christian Dior nepožádal, aby mu pomáhala při založení svého módního domu. V létě roku 1946 se oba sešli s vedením skupiny Boussac. Christian Dior, který se vždy uměl obklopit správnými lidmi, počítal s tím, že se Suzanne stane součástí vedení jeho salonu. Věděl, že je na

ni naprosté spolehnutí, že je „na ten job ta pravá“, jak bychom řekli dnes.

Christian Dior vyzdvihuje ve svém životopise neuvěřitelnou Suzanninu energii a dobrou náladu, které kolem sebe šířila za každé situace. Možná je oba fascinoval talent toho druhého: ona v něm obdivovala velkého umělce, on v ní vynikající organizátorku. Nejvíc ze všeho je ale pojila vzájemná náklonnost. Vždy se mě dotkne fotografie, na níž jsou zachyceni v ateliéru. Christian sedí a Suzanne se k němu sklání, jako by chtěla uchlácholit jeho obavy. To vystihuje jejich vztah, který byl plný respektu a zároveň přátelský.

Suzanne byla také jednou z mála, s nimiž si Christian Dior v soukromí tykal.

Ačkoli ji nic nepředurčovalo k tomu, aby pracovala v módní branži, cítila se v ní jako ryba ve vodě. Myslím, že měla ráda především kontakt s lidmi. Bytostně také potřebovala stýkat se s umělci a lidmi z kultury. Fascinovali ji, ale zároveň ona sama dokázala fascinovat své okolí. A nijak jí v tom nebránila ani jazyková bariéra. Jak je možné, že byla tak populární u amerických nákupčích, ona, která se ke své lítosti nikdy pořádně nenaučila anglicky? S úsměvem jde všechno. Měla jakýsi šestý smysl, dokázala zcela přirozeně vyřešit i ty nejkomplikovanější situace. Ať už to byl konfliktní spolucestující v letadle, excentrická zákaznice zkoušející si šaty, nebo modelka, které neudělili vízum... Suzanne Lulingová vždy našla řešení.

Odkud pocházela ta síla charakteru a houževnatost? Z Normandie, z moře, ze sportu, který v mládí horlivě provozovala? Od každého trochu – a také z rodiny, kde

se všichni vyznačujeme silným temperamentem. Hodně jsem se od ní naučila, navzdory našemu věkovému rozdílu, nebo možná právě díky němu. Jako ozvěnu svých vlastních začátků v Paříži mě počátkem padesátých let, kdy se rozvedli mí rodiče, vzala k sobě. Starala se o mě, když jsem byla na škole, a potom, v roce 1953, mě zaměstnala v módním domě Christian Dior v tiskovém oddělení. Byla to pro mě doba plná radosti a poučení.

Fungovaly jsme spíše jako matka s dcerou než jako sestřenice. Pro mě to byla zrychlená škola života v neuvěřitelných podmínkách. Vstoupila jsem do nekonečného kolotoče jejího života. V práci byla Suzanne stejně náročná na sebe samu jako na druhé. Ať to byl kdokoli. Na všechno osobně dohlížela a vnášela do podniku rodinného ducha, na němž si Christian Dior zakládal. Jemně vyvažovala přísnost a dobrou náladu.

Zažila jsem obě tváře jejího denního rozvrhu, v němž se prolínal pracovní život se soukromým. Když skončila práci ve své miniaturní kanceláři, začínala jí „druhá šichta“. V půl sedmé se někde v koutě převlékla do koktejlů. Tehdy se často pořádaly koktejly pozdě odpoledne, něco jako dnes „happy hours“. Byla jsem tenkrát velmi mladá a fascinovalo mě to. Suzanne s přáteli obešla tři až čtyři adresy. Já zůstávala v autě a účastnila se toho baletu jako divák. Doma, na nábřeží Malaquais, se znovu převlékla, tentokrát do večerního. Neustále ji zvali na premiéry a další společenské příležitosti, na nichž se scházela pařížská smetánka. Sama také zvala své známé k sobě domů: byla jsem svědkem toho, že tam ve chvílce dorazilo dvacet nebo třicet lidí. Suzanne jim prostě zavolala: „Přijďte, bude tu Clark!“ Myslela tím samozřejmě Clarka Gablea.

Během těch pěti či šesti let, kdy jsem bydlela v prostorném bytě na nábřeží Malaquais, tamtudy prošly všechny možné osobnosti, spisovatelé, hudebníci, herci, režiséři, velvyslanci i státníci...

Teprve dnes si uvědomuji, co všechno jsem po jejím boku prožila. U Suzanne si podávali slavní lidé dveře takovou rychlostí, že mi vůbec nedocházelo, jak výjimečné to je. Tiskovým oddělením, kde jsem pracovala, a bytem na nábřeží Malaquais prošel „celý svět“: David Niven, Jean Cocteau, Marlene Dietrichová... Vzpomínám si, jak jednou na lavici před oknem ve velkém obývacím pokoji seděla Coco Chanel. Připadalo mi to tak normální, že jsem to ani nevyprávěla svým známým.

Vybavuje se mi třeba jedna nezapomenutelná večeře, na niž Suzanne pozvala spisovatele Josepha Kessela, novináře Pierra Lazareffa a známého advokáta Henryho Torrèse. Byla to ostatně jedna z mála večeří, které sama zorganizovala. Nebo večírek, který uspořádala na počest japonské císařovny, známé svou drobnou postavou. Vzpomínám, jak na mně testovala, zda pro ni nebude sedačka příliš vysoká, zda dosáhne nohama na zem. Nakonec usoudila, že „bude lepší, když jí tam přistaví stoličku“.

Roky strávené v módním salonu Dior prožila Suzanne intenzivně. Je mimochodem překvapivé, že mi i přes svůj nabitý rozvrh dokázala poskytnout určitou stabilitu. Vždy udržovala vztahy s naší rodinou. Pravidelně jsme jezdily na víkend do Granville, a to tehdy ještě neexistovala dálnice. Vytvořily jsme si určitý rituál: v pátek večer jsme odjely z kanceláře, zastavily se na večeři v Caen a v neděli večer se vracely domů. Právě v rodinném kruhu dělala jedinou výjimku ze své obvyklé zásady mlčenlivosti.

Ráda nám vyprávěla o práci. Její historky, prokládané oním proslulým „neuvěřitelné, že?“, jsme poslouchali se zatajeným dechem. V rodinném kruhu si vydobyla zvláštní postavení, čehož ráda využívala, mezi zahradničením a partičkami karet.

Ve svých vzpomínkách Suzanne zmiňuje, jak je důležité mít životní „tempo“. To její se zásadně změnilo poté, co Christian Dior v roce 1957 náhle zemřel. Ztratila tehdy především přítele. Tenkrát také začalo smutné období, kdy Suzanne v krátkém časovém rozmezí přišla o několik lidí, kteří pro ni představovali pevný bod a zázemí. Po Christianovi odešel ředitel salonu Jacques Chastel, poté ředitel oddělení parfémů a další přítel z mládí Serge Heftler-Louiche, následoval její manžel Maurice Luling a nakonec, v roce 1964, můj otec a Suzannin kmotr, který jí byl oporou.

Naší rodině je dáno umět se vyrovnat s velkými životními zkouškami. Suzanne se vzpamatovala a založila firmu v oboru, v němž skutečně excelovala: lidské vztahy. Tempo jejího společenského života se nikdy nezpomalilo. Zachovala přízeň Yvesi Saint Laurentovi i poté, co odešel z módního domu Christian Dior, a mimochodem – nikdy se u něj neprestala oblékat. Malá poznámka na okraj: jen málo lidí ví o tom, jak důležitou roli Suzanne sehrála při zajištění financí potřebných k založení módního domu Yvese Saint Laurenta.

Dnes je mi tolik, kolik bylo Suzanne, když nás opustila.

Byla nevšední už svou postavou, lidé ji okamžitě zaznamenávali díky její výšce a chraplavému hlasu kuřačky. Získávala si je svou velkorysostí a překypující vitalitou. Celá řada nakladatelství se ji snažila přesvědčit, aby napsala

knihu ze zákulisí vzniku kolekce „New Look“, příběhy o slavných zákaznicích či o svém pracovním a společenském životě. To ovšem neodpovídalo její etice a sepisovat paměti neměla v povaze. Protože si ale uvědomovala, jak klíčovou pozici v módnímu domu Christian Dior zastávala, přála si, ve vší skromnosti, předat svědectví o atmosféře, která stála za úspěchem této značky. Prostřednictvím zápisků z roku 1959, kterými spontánně glosovala dění kolem sebe, nás zasvěcuje do své každodenní, nevšední existence.

Tato kniha, která je jediným svědectvím o životě Suzanne Lulingové, nám pomůže pochopit, jak významnou roli sehrála uvnitř módního salonu Christian Dior. Její osobnost nepřestává ani dnes fascinovat jak čtenáře, kteří se s ní teprve seznamují, tak ty, kteří ji znali. Byla svědkem mého narození a já svědkem její smrti. Jsem ráda, že mohu přispět k představení Suzanne Lulingové širší veřejnosti, která spolu s ní prožije vzácné okamžiky „ducha jedné epochy“.

BRIGITTE TORTETOVÁ

Paříž, únor 2016

Co vám mám vyprávět?

Své vzpomínky?

Na to já nemám čas, na mou duši.

Ne, vážně ne! Jak vás mám o tom přesvědčit?

Třeba takhle: ani ne před týdnem se mě můj lékař ptal, jestli si vůbec najdu čas na... no, chápete, to, co mužům a ženám připomíná, že je Bůh nestvořil tak docela stejné...

Povídám:

„Ne, teď zrovna ne.“

Je to pravda, na mou duši! Když máte čas, máte čas... a je to nádhera! Jenže já ho nemám. Ani na romantiku, ani na sepisování vzpomínek...

Možná bych mohla zkusit psát si poznámky, což ostatně už nějakou dobu dělám, na zadní stranu pozvánek nebo na obálky. Mezi dveřmi. Mezi dvěma zkouškami. Dvěma telefonáty. Za pochodu, plnou parou vpřed! To by nejvíc odpovídalo mému tempu. Tak by se mi to, co vám budu vyprávět, nejvíc podobalo.

Když se vracíte do minulosti, vždycky vás to svádí k zamýšlení, k melancholii. Vidíte svůj život vážněji, než ho žijete. Všimli jste si, kolik lidí se dá charakterizovat tím, jaké mají „tempo“? Zkuste na někoho pomyslet, hned vás

to svádí říct: „Ten, co chodí pořád pozdě!“ nebo „Ta, co jako by pořád doháněla vlastní stín.“ Až potom dodáte: „Má tmavé vlasy, je tlustý a ošklivý“ nebo „Je elegantní, blondátá a velmi bystrá!“

Samozřejmě, byla jsem součástí příběhu, který je tak trochu neobyčejný. Právě proto se na mě obraceli. Myslíte, že to stačí k tomu, abych vzala pero do ruky? Vždy jsem to odmítala. Jenže osud nám přichystal nečekaný zvrat a náhle ukončil oslnivý vzestup geniálního návrháře. Bylo to před dvěma roky. Už dvěma roky!

To, co jsme společně prožili a vybudovali, bylo jedinečné svým duchem. Úspěch přitahuje závist; o našem salonu toho bude řečeno ještě mnoho. Ale o tom, proč byl tak výjimečný, z čeho to všechno pramenilo, nás ví jen málo. Promluvit o přátelství, které nás pojilo, znamená vzdát hold našemu milému a velmi nadanému příteli.

Mám ráda těžké úkoly, takže mě napadlo, že se vám pokusím zprostředkovat onu lehkost, s níž se to všechno odehrávalo. Šťastné dětství, které jsme společně prožili v Normandii. Veselá parta, jež se později sešla v Paříži, při práci na projektu našeho úžasného Christiana, který se stal symbolem luxusu a francouzského vybraného vkusu po celém světě. Stačí jen vyslovit jeho příjmení: DIOR.

Tak tedy do toho...

Můj život?

Co vlastně tvoří můj život?

Když si člověk položí tuhle otázku, začne si hned představovat různé události a přisuzovat jim nějaký význam. Jenže se pokaždé splete. Vzpomínám si na jednu, už trochu postarší dámu, z níž při pohledu do zrcadla ve zkušební kabince najednou vypadlo: „Zrcadla svádějí ke svěřování. Celý můj život je Jean-Jacques.“ Jenže účty za ni platil... Jean-Pierre.

Nikdy jsem nezjistila, zda si jen spletla jméno, nebo jestli v jejím životě figurovali dva muži a ona si přitom, když si prohlížela, jak vypadá v těch šatech, chtěla utřídit myšlenky.

Ano, vždycky se pleteme, když se snažíme definovat význam určitých událostí pro náš život. Když jde všechno normálně, tak možná ne. Jenže pak přijde velké štěstí nebo velká rána a všechno je jinak. Zcela, neuvěřitelně jinak!

Takže: můj život tvoří především prestiž módního domu Christian Dior a má práce!

Vedu velice hektickou existenci, ale naprosto mi to vyhovuje. Je to trochu jako s šaty. Některé vám prostě padnou jako ulité!

Neřídím se hodinami. Jeden můj den jich obsahuje několik. V kanceláři přijímám návštěvy, vyřizuji telefonáty, rukama mi prochází ohromné množství věcí. Sem zvusou manikérku, tady se převlékám (ostatně, tady mám velkou část svých toalet) a maluji, tady válčím. Vždy s úsměvem na rtech, očima přimhouřenýma v kouři své oblíbené cigarety, s tužkou v ruce a s několika sluchátky přilepenými k uchu.

Pak přijde čas na oběd: prestiž, nebo kamarádi. Večer: prestiž, nebo kamarádi. Anebo obojí. Po práci v kanceláři pokračujeme u Maxima, v Opeře nebo u skleničky s přáteli. Včerejšek je zapomenut s příchodem nového dne. Noc se nepočítá. Je součástí věčného kolotoče. Čím méně spím, tím lépe se mi vede.

Má to jedinou podmínku: dělat všechno naplno a s radostí. Nesnáším nudu! Na nudu přece můžete být alergičtí jako na cokoli jiného, ne? Slovo „únava“, věta „nějak se necítím“, litanie „bože, to je dnes horko“ nebo „to je ale zima“ jsou ze slovníku u Diora vypovězeny.

Mám pravdu, ne? Není nic únavnějšího než mluvit o únavě. Unavení lidé jsou ti, které jejich práce nebaví. Já svou práci zbožňuji. A navíc žijeme v atomové době, kdy se může stát cokoli. Ty nejpřekvapivější věci! Děti mají nemoci starých lidí, staří trpí dětskými nemocemi. Pokud chcete udržet krok s dobou, musíte být rychlejší než ona. Jediné, co tady na zemi vlastníme, je ČAS.

Proto ho nesmíme ztrácet. To je moje živočišné já, touha po neustálém vzruchu. Christian říkal, že přívlastek „explozivní“ je pro mě málo. Na druhou stranu, když potřebuji vydechnout, je třeba to udělat hned. Bez otálení. Bez vysvětlování. Jinak bych nevydržela.

Tempo v kanceláři

Zvoní telefon:

„Haló, ano... to jsi ty, drahoušku...“

Vtom už si mě nesmlouvavě žádá druhá linka.

„Chvilíčku, prosím tě. – Haló? Ne, nechtěla jsem mluvit s marockým velvyslanectvím!“

V mé kanceláři jsou čtyři lidé: tři sedí na úzké sedačce vedle sebe jako vlaštovky na drátě. Čtvrtý způsobilně na malém sedátku ve stylu Ludvíka XVI. se zlatobílými pruhy. Povzbudivě na ně kývnu. A vracím se k telefonické konverzaci:

„Které jsi říkala? ‚Edelweiss‘? Ale to je přece nesmysl! Ani nápad! Nesmysl! S jejími lopatkami, to prostě nejde, to je hloupost!“

A prosím: teď už zvoní i třetí telefon! Tři skryté malé černé potvůrky vždy připravené začít vrčet a kousat. Odložím jedno sluchátko na stůl, ale pořád slyším, jak se z něj něco ozývá.

Carmen Colleová (naše vedoucí prodavačka) na chvíli opustila zákaznici, která si zkouší jedny šaty za druhými a s nádhernou sveřepostí vyžaduje přesně ty modely, které jí nepadnou.

Móda je stejně zvláštní věc!

Oblékat se je jímavé gesto. Je dojemné, když žena chce být krásná. Někdy je to trochu rozčilující, to bez diskuze, ale často to o něčem vypovídá.

Jsou ženy, které se přizpůsobí módě, a ženy, které přizpůsobují módu svým přáním. Ty druhé jsou dvojnásob zdvořilé: vůči ostatním i vůči sobě samé. Dovedou v nové kolekci vybrat modely, které jim padnou. Ty ostatní působí dojmem, že budou oblékat někoho jiného: ženu, kterou by chtěly být, nebo ženu, kterou bývaly.

Christian Dior říkal o tomto ženském zaslepení něco moc hezkého: „Znám jen jednu kategorii žen, které nejsou směšné, když jsou nemoderní: ty, které trvají na tom, že se budou oblékat, jako když byly poprvé zamilované.“

Je překvapivé, co všechno se dozvíte, když pracujete v módě. Například, že zákaznice se svěřuje své prodavačce víc než své psycholožce. Ukazujeme jí – někdy aniž by o tom věděla –, co se na ní líbí muži, kterého miluje. Když se od ní ten muž naopak odpoutává, vybírá si šaty, které by mnohem více slušely té druhé, kterou nenávidí.

Nač předvádět muži, kterého chcete znovu získat, co se stane s krásnou toaletou, jež nebyla ušita pro vás? (Krásný námět k přemýšlení pro Marlene Dietrichovou, věrnou přítelkyni, která dnes moudře radí v tisku Francouzským poté, co stejnou službu prokazovala Američankám!)

Řada lidí tvrdí, že móda je pohádka a jako taková je nutně lživá. Vadí mi to. Já nikdy nelžu a už vůbec nepodvádím. Myslím, že je příjemné věřit pohádkám, ale někdy potřebují trochu pomoci. Ano, pohádku je třeba si zasloužit, připravit, přizpůsobit. Móda podle mě není lež, ale spíš laskavá konspirace, která vychází z porozumění.

Proto Carmenině zákazníci rozmluvím model „Edelweiss“. Nechce si přiznat, že má příliš vystouplé lopatky. Namítnete, že lopatky jsou jako zadní světlá u auta, že jsou vidět jen zezadu! Na tom nesejde. Naším úkolem je najít jí šaty, v nichž si na její lopatky nikdo nevzpomene, a nadchnout ji pro ně.

„Haló, Carmen? Jsi tam? Tak... ukaž jí ‚Visite à Grand-Mère‘... Ty jí budou slušet. Ale ano, jsem si tím jistá.“

Na stole mi znovu začíná vrčet první potvůrka. Jedna z vlaštovek na drátě zakašle. Řetěz z papírových srdíček připíchnutý na zdi se roztřeše. Památka z oslavy narozenin.

Co dalšího mám na stěnách v kanceláři?

Visí tu pracovní poznámky, velká Christianova fotografie a jedna menší. Fotografie Yvese Mathieu-Saint-Laurenta, jak stoupá po schodech amerického pavilonu na výstavě v Bruselu, se vší lehkostí svých dvaceti let. Dále tu je obrázek od Leonor Finiové a další od Kislinga. Po svém vyprávějí o minulosti a budoucnosti, zatímco zrcadlo a týdenní rozpis pozvánek zastupují přítomnost. Náročnou, bouřlivou, fascinující přítomnost.

A znovu mám jedno sluchátko u ucha a druhé, které bzučí vlastní vibrací jako vosa v ovoci, v ruce. A znovu si, Bůh ví proč, vzpomenu na tu ženu. Ano, v oboru nemluvíme o zákaznicích, ale o „ženách“. Proč si vybavuji tu ženu, která mi, oděná v podprsence a zeštíhlujících kalhotkách, v kabině svěřovala:

„Angina pectoris, to je něco příšerného. Já to znám, má ji můj muž!“

Skoro jako by říkala: „Jaguar? To znám, má ho můj muž!“
A dodala:

„Stejně je to divné. Když přijde večer z práce, je úplně odrovnaný. Doslova odrovnaný. Ale když jede na služební cestu, frnk... Angína je pryč! Jako by jí vůbec netrpěl!“

Chudák malá! Kdyby věděla, že na služební cestu jezdí ve třech: on, jeho angina pectoris a jeho přítelkyně. Přítelkyně, kterou coby galantní muž obléká také u nás, snad jen o trochu méně okázale než svou manželku.

„Haló?“

Tentokrát je to interní hovor.

Přejezu zrakem svou kancelář. Rychlá inventura: je tak malinká! Stěny má potažené pruhovaným hedvábím a praská ve švech. Tři vlašťovky, návštěvnice, tři telefony. Na okenním rámu lahvičky parfémů, květiny, klobouk. Na háčku na záclony visí můj hrneček na kávu – můj „doping“.

Přede mnou kartičky se jmény zákazníků a můj trhací kalendář. Nikdy nenesím notýsek, dokonce ani v kabelce, ale ráda o rok prodloužím život trhacímu kalendáři – je to praktické, protože tak vím, co se dělo o rok dříve ve stejnou dobu.

Zapomněla bych: můj nezbytný balíček cigaret. Společnice nenáročné na prostor. Cigarety tu jsou jediným materiálem, který se dá směstnat. Stačí je zredukovat na kouř.

Malé gesto zcela ve stylu „Maison Dior“ a zcela přirozené, ne? Kouříme ale jediné u sebe v kanceláři. Když opouštíte kancelář a míříte do zkušebních kabin, opouštíte i cigaretu. Na avenue Montaigne tomu říkáme (s trochou ironie, ale s hodně ohledy) „respekt k dobrému vychování“.

„Haló? Ne... zavolejte si na oddělení reklamy. Ne... to je pravda...“

Zavěším.

V kanceláři je najednou o hlavu víc.

Do dveří, které spojují naše kanceláře, strčila hlavu Marcelle, má asistentka.

„Madame?“

„Ano?“

Vytáčím číslo pilníčkem, abych si nezničila lak na nehtech.

„Ano?“

Chystá se promluvit, ale zarazí se, protože zachytí můj pohled v zrcadle, které zdobí dveře vedoucí na schodiště. Zůstávají pořád pootevřené, abych viděla, kdo stoupá do mého království.

Ve dveřích stojí pan Richard se vzorkem látky v ruce. Mlčky divoce gestikuluje. Zarazím ho mrknutím oka. Rozdrnčí se jedna z černých potvůrek. Popadnu ji, aby zmlkla.

Má úžasná Marcelle!

Odchází s kartičkou, na kterou naškrábu své iniciály.

Pan Richard mává svým vzorkem. Kývnu hlavou.

Shora dolů? Ne, zprava doleva. Tváří se zoufale. Já také. Uzavírám to:

„Lituji...“

A je to. Je pryč!

Takže... A zase telefon!

„Haló! Ale ano... můžeš přijít, drahoušku... Nikoho tu teď nemám.“

Ano, zákaznicím, ženám, říkám „zlatíčka“ a ostatním, mám-li je ráda, „drahoušku“.

Nikdo? To není možné!

Nelžu: jsem sama. Tedy skoro. Ti čtyři – osamělé vlastovky – jsou „místní“. Patří do „branže“, tudíž musí počkat, chudáci. Přišli se na mě podívat. To je to správné slovo: podívat, ne se mnou mluvit. Velmi často se loučíme se slibem:

„Musíme se vidět.“

Tedy, vidět se a promluvit si.

Má role

Už si povídáme nějakou dobu a já si až teď uvědomuji, že jsem vám ještě neřekla, co přesně dělám, jaká je moje role v této neustále pulzující kanceláři módního domu Christian Dior. Ani to, jak jsem se sem dostala.

Jsem vedoucí salonů.

Cože tu vlastně dělám? Christian Dior to moc pěkně popsal (ve své autobiografii): „V jakoukoli hodinu je dobře naladěná a neustále aktivní. Motivuje prodavačky, dodává energii zákaznicím, na všechny přenáší své nadšení a zdraví, které jí září z očí.“

A jak jsem se k tomu dostala?

Řekněme, že mě k tomu nic nepředurčovalo. A přesto...

Mou původní doménou byla reklama. Před válkou jsem pracovala s Marcelem Bleusteinem-Blanchetem, který dnes vede skupinu Publicis. Jak jsem se dostala od reklamy k módě? Je to dlouhá historka a dnes večer, kdy jsem zcela nevidaně v kanceláři sama, si na ni dobře vzpomínám. Je jedna hodina po půlnoci a já se tu stavila, abych si vzala podklady k jedné záležitosti, jež mi dělá starosti. Venku na mě čeká auto. Přátelé, kteří mě odvezou k dalším přátelům. Noc, která skončí za svítání. Jak jsem se jen ocitla v tomhle kolotoči? V tom úžasném, neuvěřitelném „kolotoči“?

Vše začalo v Granville

Normandie, oceán, vyhraněný temperament, tvrdohlavost, veselost, karneval, vítr, ostrovy, horní a dolní město...

Granville.

Když na chvíličku zavřu oči, vidím krajinu, která voní mořem a pastvinami. Vidím městečko, které – i když je malé – se jmenuje Granville, Velké město. Vidím mladou dívku, jejíž život se skládá z partií golfu, plavání, pikniků, tenisu, šarád a kriketu. Někdy také laskavých rodičovských výtek, dobročinných slavností a karnevalů.

Myslím na tu mladičkou dívku z maloměsta.

Vedle karnevalu v Granville, což byla místní atrakce sezony, jsme organizovali cirkus Zigoto, parodii cirkusového představení, v níž vystupovaly děti a jejich rodiče. Někdy jsme také házeli do řeky barvířské koule, abychom ji obarvili na sytě modrou.

Šťastná to doba!

Paměť je zvláštní věc. Vybavuje se mi jedna konkrétní, podivná a izolovaná vzpomínka. V paměti mi uvízla věta, kterou jsem kdysi pronesla a která musela šokovat

či alespoň překvapit mé rodiče. Dospělí u stolu vážně probírali změnu režimu v Rusku, k níž tehdy došlo. A já, naprosto klidně, ač jsem o tom nic nevěděla a nikdo se mě na nic neptal, z kouta prohlásila:

„Zachvátila je nemoc, z níž se padesát let nedostanou.“

Zrovna nedávno jsem si na to vzpomněla, když jsem doprovázela módní dům Christian Dior do SSSR. Vzpomínala jsem a počítala na prstech.

Ale vraťme se k té mladé dívce.

Je to pohádka? Ne, pohybujeme se v realitě, prožité, sdílené a přesto... Jak se ubránit pomyslením na šťastnou hru osudu? Naše mladá dívka se chystá na zmíněný karneval, který se v městečku pořádá. Oblékla se za „černošku z ostrovů“.

Kostým jí navrhl jeden mladý muž, kamarád. Naskicoval ho a přidal vysvětlující doušky, mimo jiné tuto poznámku: „Sukně je vzadu delší, stejně tak šosy na bocích. Sukni je třeba přidržovat lehce zdviženou.“ Dívka dorazí na ples se sukní jemně sevřenou mezi prsty, jak jí poradil.

Kdo by tehdy řekl, že ona poslušná slečna bude jednoho dne v této voňavé kanceláři odpovídat šesti lidem najednou a žonglovat se jmény modelů? Kdo by tehdy řekl, že onen mladík jednou povede slavný módní dům nesoucí jeho jméno? Díky náhodám přátelství jsem tehdy oblékla svou první róbu značky Christian Dior. Ani já ani Christian jsme si nedokázali představit závratnou budoucnost, která nás čekala.

Zamyslely jste se někdy, dámy, nad tím, jaké to je, když od dětství znáte velmi slavného návrháře? Ach! Ten proslulý profesionální pohled, který se tak těžko snáší, i po všech těch letech přátelství.

Vyprávím vám a všechno se mi vrací: útržky, dávné vzpomínky a pocity, které jsou tak živé, ačkoli od té doby uběhla spousta času. Jsou jako žabky, jako oblázky odrážející se od vodní hladiny, které po odrazu vytvářejí další a další kruhy. Prožili jsme dětství na břehu oceánu. V syrové, krásné krajině, kterou si nosím v sobě a která je pro mě tak důležitá. Mé jediné útočiště, můj kyslík.

Pokusím se vzít to od začátku.

Zkuste si seřadit události vašeho života, o němž si myslíte, že ho tak dobře znáte. První poznámka: ženy se hned na začátku zarazí na nevyhnutelné lži. A já, jak už jsem říkala, lžu nerada.

Ale ano, mám pravdu. Uvědomte si, že si prostě nemohou dovolit narodit se v rok, kdy se opravdu narodily... ledaže se rozhodnou, že si budou roky připisovat vždy jen v přechodný rok. Prostě nemůžu říct jednoduše: „Narodila jsem se v Granville toho a toho dne toho a toho roku...“ Dobrá, tak toho necháme... alespoň pro tentokrát.

Tohle tedy přejdeme a přecházíme hned k prvnímu přijetí anebo k prvnímu „nápadníkovi“ z dětství. Myslíte, že tohle už bude lepší, že si můžete oddechnout? Kdepak! Ve chvíli, kdy se chystáte napsat: „Měla jsem na sobě úžasné pruhované tričko... tehdy se nosila,“ už vidím – přísahám –, vidím, jak kterákoli žena, která vás poslouchá, v duchu počítá, kolik vám je, a schválně vám ještě tři čtyři roky přidá.

Víte, že jsme s Christianem dokonce jednu dobu měli stejnou „hlídačku“? Tehdy se to často dělalo: malé děti se svěřovaly nějaké ctnostné a hodné ženě, která se

o ně za úplatu starala. Ta naše se jmenovala Manda. Měla byt přímo v přístavu v Granville. Manda takhle pečovala o Christiana, potom o mě a nakonec i o mou sestru.

Fotoalbum

Zastavíme se u jednoho obrázku. Vždycky jsme hodně fotografovali. Veselé záběry s přáteli, rodinné momentky. Pokaždé se našel někdo, kdo ty pěkné chvíle zvěčnil.

Jedině tohle album s fotografiemi mi může pomoci vrátit se s vámi zpátky v čas. Ponořím se mezi černobílé obrázky a vidím moře, se silnými proudy, které je třeba umět ochočit. Pláže, domky na břehu, lodě (přiznávám, trpím mořskou nemocí), na kterých jsme jezdili na Chau-sey. Nádherný ostrov. Letní destinace se spartánským pohodlím. Blažené místo našich ničím nerušených prázdnin, skryté ve stínu staré pevnosti. Jsou tady příbuzní i přátelé. Čas se zastavil, na více či méně rozmazaných snímcích.

Tady jsem já, snadno mě poznáte. Jsem vyšší než ženy v naší rodině, mých sto sedmdesáti sedmi centimetrů si nemůžete nevšimnout. (Tady mám ruku v závěsu, vzpomínka na vážnou infekci, po které mi zůstane málo hybný loket). Jsme veselí, živí. Milujeme pohyb.

Držíme se kolem ramen, shlukujeme se do lidských hroznů plných života. To jsme vážně byli tak bezstarostní? Bylo to tím ovzduším mezi dvěma válkami?

Krásné vzpomínky. Obvykle o svých lidech nemluvím. Přísahám. V soukromém životě vyznávám diskrétnost. Jenže už vás slyším: jaký má smysl rozhodnout se psát a přitom neříct nic o sobě?

Poskytnu vám tedy několik orientačních bodů. Než se ze mě stala paní Lulingová, bývala jsem slečna Lemoineová. Naši rodinu spojuje dobrá nálada a optimismus vůči překážkám. Tady jsme všichni: pózujeme před branou „zámečku“ v Bernesq. Rodina mé matky vlastnila půdu a pole, které pachtovala, ale ani jí se nevyhnula krize z roku 1929. Má matka byla podle všeobecného mínění „svatá“ a já ji zbožňovala. Otcova veselá bezstarostnost nahrávala pocitu lehkosti. Rád organizoval místní slavnosti. S radostí znovu nasávám tu atmosféru. Se sestrou Jane (je o čtyři roky mladší než já) jsme prožily šťastné dětství. Ano, to je zcela přesné. Vlastně jsme byly tři sestry, protože u nás několik let bydlela sestřenice Madeleine. Ovšem s Čechovem to nemělo co dělat, my tři tvořily nerozlučnou trojici.

Veselé mládí

Je těsně po válce (té z let 1914–1918). To byla opravdu radostná doba. Náš karneval v Granville, to bylo nadšení, to byla fantazie! Připravovali jsme se na něj několik měsíců, s velkou vervou. Naše povedená partička chystala převleky, zkoušela divadelní představení. Užívali jsme si, plní nápadů a energie. V jednom dni jsme vystřídali čtyři převleky. Tady jsou kufry plné našich kostýmů uložené na půdě. Byly nádherné, z velké části nám je šil dědeček, který byl krejčí. Kolik jen postav spatřil náš úžasný karneval, který si ničím nezadal s tím v Nice.

V dolní části města jsou pláže, kasino a malá zátoka. Moře lemuje přístavní hráz s kabinkami z bílého dřeva, slavný Plat-Gousset. A tady jsme zase my, nerozluční kamarádi, pózující mezi dvěma výbuchy smíchu. Serge Heftler-Louiche a vedle něj naše kráska Nicole Riotteauová (později paní Rousseauová), oba pocházeli z rodiny rejdařů, kteří zbohatli v dobách, kdy rybáři vyplouvali lovit tresky až ke kanadským břehům. Ti také dali základ prosperitě města.

Copak jsme mohli tušit, že nás Christian s sebou vezme do toho neuvěřitelného dobrodružství, kterým bylo založení módního salonu Christian Dior, značky známé